

"СВОБОДА" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays,
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914, under the Act of March 6, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES		PEREPLATATA	
One year	\$7.00	На рік	\$7.00
Six months	\$3.75	На шість місяців	\$3.75
Three months	\$2.00	На три місяці	\$2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В іноземні країни і в Джерсі Сіті:	
One year	\$10.00	На рік	\$10.00
Six months	\$5.00	На шість місяців	\$5.00
Three months	\$2.75	На три місяці	\$2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді виласякати гроші можна на т. ак. Foreign Money Order.
Телефон "Свободи": 498. Монетарій: Тел. У. Н. Союз: 1838. Монетарій.
Адреса: "СВОБОДА", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НЕ ЗАБУВАТИ ОБОВ'ЯЗКІВ

З однієї місцевості прише один садовий член нашої організації про факт, який там ставився одному старшому вже членові Українського Народного Союзу. Сей член через своє недбаєство пропустив мітинг відділу та не заплатив своєї місячної вкладки. Нещасте хотіло, що йому трапився нещасний випадок, а якому він стратив життя. Його родина анішла-лася без опіки. На похорони, на допомогу жінок і дітям треба було збирати добровільні жертви серед знайомих.

Садовий дискусуваль не підніс до організації ніяких претензій і ймені вдови або сиріт. Він видно самий добре розуміє, що ніяка організація ніяк не поступати не може. Він знає, що організація, яка не карає членів за такі пропуски своїх обов'язків, мусіла б саме себе розбити. Вона не може попускати нікому без винятку, бо тільки на членах, що точно виконують всі свої обов'язки може вона як слід розвиватися.

Дискусуваль звертає увагу всіх членів, щоб вони не пропускати мітингів та місячних вкладок, бо одно так пропускання може потягнути за собою так нещасте, що родина члена лишилася б без опіки й безпеки. На прикладі нещасного а небагато членів показує дискусуваль на вагу точного виконання членських обов'язків.

До сього дискусуваль ще додає ось що: "Та ще і одно треба згадати і сія справу. Я заважав, що всі ті члени, які люблять забувати свої обов'язки, які частенько пропускають збори та місячні вкладки, мусіли б бути відлучені від членства та урядники за їх поведінку, відлучаючи їх за хліб каменем. Якраз такі члени, які пропускають збори, відтак на зборах роблять найгірші трюби. Потурати такому членові раз, то вже відтак від його кріпів та інтриг обізнаний не можна. Що пильні члени та урядники збирають за кілька міхвотів, то він своїм криком на одних зборах розбити потриває."

Се незвичайно влучне спостереження. Пояснення сього дивного явища лежить у тому, що член, забуваючий свої обов'язки, хоче задушити викали відомі сумління в той спосіб, що складає вини не на себе, а на других людей, на членів та відлучених урядників. Такий чоловік перед власним сумлінням грає комедію того злодія, що то втікає з чоботами і кричить: "Ловіть злодія!"

Се являє себе більше підтвердження потреби строгого придержування постанов статуту зі сторони відлучених урядів. Не тільки інтерес кожного члена, але й інтерес всіх членів відділу та цілої організації вимагає, щоб кожний член точно прихитився до збори та виконав як слід всі статутні обов'язки.

**КОГО ДНЕС НАМОВИТИ ОБЕЗПЕЧИТИ
В У. Н. СОЮЗ, ТОЙ ВАМ ЗА ЦЕ ВДЯЧИЙ
БУДЕ ВСЕГДА.**

ГРЕЦЬКА РЕВОЛЮЦІЯ

В Греції переведено в четвер рану нову революцію. За кілька годин снісений старий уряд та поставлено новий. Замуху доконали військові загаворники, на чолі котрих стояв відомий уже за таких замків генерал Пангалоус. Замах відбувся без кровопролиття, при вистрелі кількох саліх патронів. На вістку, що армія й флот стоїть зі загаворниками, старий уряд зрештешав, ба навіть, як кажуть, став проситися до нього.

За що йшла революція? Газети всіх сил напружують, щоб її найти причину, але її найти не можуть. Кажуть, що війське не було вдоволене за междержавних переговорів зі Сербією, то се генерали не люблять собі переговорів з Турками, але справді основної ріжничі між старим та новим урядом не було. Просто один уряд замість зі слада, а другий вилізав з ріжничі між ними поважний нема. Не буде революція мати ніяких правдивих наслідків ні в країні, ні поза краєм. Місто зміняти уряд виборами, змінено його офіційним загавором.

Наслідки цієї такої політики відбійються в далішій будучині. Край, що задовольняється революційні зміни, упирається таміжні захимами, і гоїсися не може від них відлучити, як не може відлучити від мейка людини, що до нього приїхав. Приклад Мексика показує, що революція стає налогом. Як великий налог, так революційний налог коштовний рі. Один з наслідків частих революцій такий, що кожні червоні переставляють вірність і можливість теоретичної логічної влади, а пресійні всі кушці, які торгують з чужим краєм, люблять думати, що там є такий уряд. Недовір загравний паріває економічне нормальне життя в країні, а наслідком сього багато інтелігенції, місто робити конструктивну роботу, загодяться до нової революції. Зростає число людей, що ждуть на уряди. Не дає до часу уряду який уряд, то він старіється його звальня замаша, революційний. Власть, доми, то другі будуть робити суттєвішого, та саме, що він робить супроти них. У той спосіб він зводить до будиного кола. Люди роблять революції, щоб

ЗАКЛИК НА БУДОВУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ХОЛМІ

БРАТИ ЗА ОКЕАНОМ!

Все більше й більше доходить до Вас, однієї з наших, відомості про жалюві умови життя народу на Західній Україні під Польщею.

Немаю чашису, що передає середств, ані руки, що передає во всім об'ємі всі болячки, тугар і руїну наших земель.

Ви в більшості краще знаєте умови життя-буття Галицької України, бо звідтам походять найстарша і найбільш зажилі у Новому Світі українські емігранти.

Ми, звертаючись до Вас з таким закликом: допомогти нам збудувати храм рідної культури — Народний Дім в Холмі,

в прастарій столиці Холмської Підляшської України, найбільше під попу національною загрозою, в коротких словах представимо Вам фактичний стан, щоб Ви зрозуміли, що нас змусяло звернутися до Вас з проханням о поміч в час, коли Ви, також не розкошуючи на чужині, але просто втомлені ріжничими закликами на збірці від старого краю.

Холмщина й Підляшся з краєвими центром Холмом, колишньою столицею Даніла, є найдалше на захід висунутою українською землею.

Тагнеться вона вдовж ріки Буга, між ним а. р. Вепром і Тисменіцею як західними границями. (Мас простір 12,863 кв. кілометрів з адміністративними повітами: Холм, Грубешів, Володава, Біла, Білгород, Замість, Константинополь в цілому українськими і повітами: Красноставським, Радимським і Любарським, де України в меншості).

По довоєнній статистиці числилося там лише православних українців 350 тисяч, не рахуючи Українців римо-католиків, яких число переходить на 150 тисяч.

Межуючи з польською етнографічною територією, Холмщина і Підляшся від віків перші приймали на себе польської національної похід на Схід — на українські землі.

Вся Холмщина і Підляшся від перших часів християнства були грецької віри, а в столиці краю Холмі, прастарому українському місті, від 1240 року існувала без перерви єпископія східного обряду перенесена сюди з Угорська, що на північ від Холма.

З прийняттям в Бересті унію року 1596 єпископська катедрал в Холмі залишилася, а народ в більшості прийняв унію.

На ці часи, коли боротьба за націю відбувалася в рідній боротьбі проти воюючого латинства, історія Холмщини й Підляшся найсамперед повна страшний мій і жахів.

В цій боротьбі народ витворив свої побутів традиції і не тільки зберіг своє національне обличчя, але й виторив чимало національно-культурного багатства в краю.

Знамениті віками існуючі брацтва: Свято-Богородицькі при Холмській є. катедрі, св. Миколаївське в Замісті та інші були такими народними органами, як тепер Просвіти, до речі, та науки Т-ва. Своєю рухливостю, жертовністю в рола, заможністю утримували школи, друкували книжки, будували охорони, притулки то.

Знаменита Холмська гора, де містилися єп. катедрал, покривалася брешчаними домами, величави краєвими національним музеєм з великими дорожницями.

ми збірками, з книгарнею і друкарнею, що несли військи світу народ.

Колі вже народ звик до унії московсько-царське правління істоту скасувало р. 1875 р. і заборонило існування уніїських парохій.

Відбулося це новою трагедією релігійних переслідувань на душі холмсько-підляшської українського народу.

Переслідування унії-Україні московськими урядниками пхнуло багато тисяч наших братів в латинство, що в наших умовах вічних релігійних антагонізмів означало і невідоме відлучення від своєї нації.

Ці страждання наших батьків-унії на Підляшся свої сусіди Польки записали на свій національний рахунок. А то ж був і наш тернистий шлях національної незгоди, визволення, на нашому живому тілі рана, задана і поганявана чужими руками: з Заходу — Поляками, зі Сходу — Москалями.

Пишемо тут найперш про релігійну трагедію наших предків, бо з тим одночасно відбувалося і йшло в парі все культурно-життєве краєвине.

Протягом цілих багатьох століть Холм був українським культурно-національним краєвим центром, живим навіть в найбільш тяжкі часи.

Не дивлячись і на русифікаційну політику Москалів, Холмщина й Підляшся знаменито зберегли свій сучасний національний характер. Холм все більше розростається як краєвий культурно-національний український центр.

Доволі за останні часи було й громадських краєвих товариств з власними будинками, осягали то що.

Наскільки жерівля українська нам думка на Холмщині і Підляшся, можна судити з того, що в 1906 році з першою змогою провук українського друкованого слова в Грубешіві на Холмщині виходила народна газета, "Бунт", а опісля вийшло ряд народних видань в українській мові в Холмі при незвичайних умовах, які безпечно додумали все українське.

В Холмі та Білій-Підляшській існували знані громади українські, з яких опісля мій іншим вийшли заслужені українські національні діячі: сен. Карпінський, (Біла) проф. Мих. Грубешівський (Холм).

Доволі за останні часи було й громадських краєвих товариств з власними будинками, осягали то що.

Наскільки жерівля українська нам думка на Холмщині і Підляшся, можна судити з того, що в 1906 році з першою змогою провук українського друкованого слова в Грубешіві на Холмщині виходила народна газета, "Бунт", а опісля вийшло ряд народних видань в українській мові в Холмі при незвичайних умовах, які безпечно додумали все українське.

В Холмі та Білій-Підляшській існували знані громади українські, з яких опісля мій іншим вийшли заслужені українські національні діячі: сен. Карпінський, (Біла) проф. Мих. Грубешівський (Холм).

Доволі за останні часи було й громадських краєвих товариств з власними будинками, осягали то що.

Наскільки жерівля українська нам думка на Холмщині і Підляшся, можна судити з того, що в 1906 році з першою змогою провук українського друкованого слова в Грубешіві на Холмщині виходила народна газета, "Бунт", а опісля вийшло ряд народних видань в українській мові в Холмі при незвичайних умовах, які безпечно додумали все українське.

В Холмі та Білій-Підляшській існували знані громади українські, з яких опісля мій іншим вийшли заслужені українські національні діячі: сен. Карпінський, (Біла) проф. Мих. Грубешівський (Холм).

Доволі за останні часи було й громадських краєвих товариств з власними будинками, осягали то що.

Наскільки жерівля українська нам думка на Холмщині і Підляшся, можна судити з того, що в 1906 році з першою змогою провук українського друкованого слова в Грубешіві на Холмщині виходила народна газета, "Бунт", а опісля вийшло ряд народних видань в українській мові в Холмі при незвичайних умовах, які безпечно додумали все українське.

В Холмі та Білій-Підляшській існували знані громади українські, з яких опісля мій іншим вийшли заслужені українські національні діячі: сен. Карпінський, (Біла) проф. Мих. Грубешівський (Холм).

Доволі за останні часи було й громадських краєвих товариств з власними будинками, осягали то що.

Наскільки жерівля українська нам думка на Холмщині і Підляшся, можна судити з того, що в 1906 році з першою змогою провук українського друкованого слова в Грубешіві на Холмщині виходила народна газета, "Бунт", а опісля вийшло ряд народних видань в українській мові в Холмі при незвичайних умовах, які безпечно додумали все українське.

голодних, десятикопачних тифу-ми і іншими пошестями біжених наших, уживаючи брутальні сили, нова польська алада замкнула, опечатала, або розбила й забрала майже всі церкви wraz з всіма забудованими й землями; громадські будинки сільських громад, які і ріжних товариств також або загинули, або одірені.

Тож ж судило підіхли і мурі катедрі в Холмі wraz з брацтвами однією-українськими домами, також — Національний Краєвий Музей в Холмі, Дім громадського зібрання, сільсько-господарського краєвого т-ва і т. д.

Катедрі з всіма по-церковним будинками, окупували в 1919 р. польські єзуїти.

Гарний будинок національного краєвого музею забрали власті для урядових. В селях його уміщено єзуїтське просемінарій.

Величезні будинки духовних шкіл (не державні, а громадські) взяті під польські школи. "Дім, руського зібрання" як опущене майно передано під польську "ресурсу". Дім сільсько-господ. краєвого т-ва wraz з селями знайшли уряд і польські організації і т. д.

Високотні збірки Холмської нації, музею (особливо нумізматичні) в частині забрали з собою німецький генерал Ліндінген, подарувавши частину їх австр. гарду Тісі і цісарю Карлові, решта забрана і вивезена Польськими.

Величезні старі бібліотеки, катедрі брацтва, парафії, товариств, читальні і школи пропали. Доступ до наших громадських будинків, саль, помешкань українське громадянство не має. Вони, ці будинки, захищені польськими воюючими шовіністами.

Не тільки в Холмі, а і в цілому краю.

Зі всіх 287 сільських церков перед війною досі зачинено, а бо перероблено сілою на костели 237 wraz з громадськими школами та инш. будинками.

Привселені подіями в первісний стан український селянин, цей господар краю, був відлучений майже виключно на ласку судиб. Поміччю нізвідки.

Мімо перших домагає досі тримати церкву зачиненими. Холм народ вже вернувся давно, досі не дозволяють ані одної української школи, навіть приватної.

Національний рух, мова, віра на підозрінні й переслідуються.

Багато терпіння переніс наш народ за останні роки, виснажені він нуждою, підупали культурно.

Однак він сильний духом! Стихийне нац. відродження охопило і ці найдалше за хід висунути і загрозені землі нашого народу, з непережогоною сілою пробуджуються народна дума і життя.

Є тепер в Холмі Краєве добродішное-освітне Т-во "Рідна Хата", є краєвий часопис "Наше Життя" та інші Т-ва.

Холмщина й Підляшся задокументували на зовні всьому світові своє обличчя, свій національно-відроджуючий хист, давши в виборках до польського Союзу б укр. послів і сенаторів.

Це в час загостреного наступу польського шовінізму відгасло: до Буга нема України, в час реалізації польських планів "на знищення Русі".

Національна свідомість населення Холмщини і Підляшся поглиблюється. Країна глибоко почуває себе звязаною з рештою українських земель і лунує в національних змаганнях з рештою своїх братів.

По селях-воєвках культурно-освітні, театральні кружки, народні хорі, що з руїни підносять слави традиції народно-української пісні, так живучою на Холмщині від віків при всіх історичних перекодах. Селянство, ця майже-одинока виключна маса українського населення Холмщини і Підляшся прагне рідного друкованого слова — книжки, газети, освіти — школи — в рідній мові.

Щого всего брак. На шляху до національного відродження Холмської-Підляшської землі кріп тяжкого політичного режиму, стоїть на перешкоді нужда народу, оголошеного до національно-культурного дообку своїх ділів і крадіації, знищеної економічно, незаспокоєногого і замало виробленого в сілості на теперішній ланний час битування і борні з ланним положенням — Поляками.

Холмщина і Підляшся самі не в силі під сою власними силами цю перешкоду пересилити.

Потрібно поміч не тільки всім своїм синам Українського Народу всіх земель, всіх кріп, де тільки бється українське серце, яке український дух.

Не відмовте в поміч на культурно-національне відродження українського Північно-Західного Пограниччя — Холмщини і Підляшся кожний, хто сам на собі відчуває або відчуває тягар культурно-національного поневолення, хто розуміє значіння відносності пограниччя національної території для добра і здійснення змагань цілої нації.

Кріп рідної кінниці, букваря для холмських українських дітей, яких примусово вчать в польських школах і полонізують, треба збудувати шкільну і засібною краєву остою рідної культури, де б зберігалися пошлішки культурно-національного праця в краю.

Такою фортецею народної культури, об яку б розбіглася завала воюючого польсько-єзуїтського походу по душі національного Холмсько-підляшського З'їзду 1923 року мав би стати.

Народний Дім в Холмі. На день 1-го травня 1925 року організаційний Комітет зібрав серед прихильників сего діла 2413-1/2 золотих польських, що не вистаряє навіть на купівлю відповідної площі. А побудовання відповідного уряду з театральною салею, удженням, шкільним помешканням обійдеться злотих польських до 50 тисяч.

Час не жде! Народний Дім в Холмі є konieczny — він мусить як найкраще стати, — величав, як простора і міцна кузня нашої рідної культури.

Так, уважаємо, повинно собі сказати усі свідомі й діяльні українське громадянство, яке доміне вагу моменту, значіння справи й ролю краю та його столиці Холма в загально українській справі на Західній Україні.

Не згляди паравильного звінчій навели нас на думку звернутися до Вас, Брати, лише далекосіяний інтерес нації, краю, що в борні перериває карбінцю рідної культури захопуючи, найсамперед в визвольних наших змаганнях чоло своє ставити.

Чей же о дім-хату для плеся нашої культури занепалять шолхити, о привернення братів і сестер наших до рідної культури, знання і світла. Тому до всіх інших братів по крові звертаємося, до всього Українського Громадянства, без ріж-

ничі політичних переконов, або ріжничі конфесійональні. Доіночимо повноі славі власних місцевих сил для негального знесення Народного Дому в Холмі, які шломо зрозумілого, признаючи koniecznego, признаючи koniecznego знятого побудовання згідно купівлі відповідного діла салею для приїняття усіх краєвих культур-освітній, організацій аeventуально й рідної школи, про що не перестають мріяти Холмщини, переконові, що ця справа, як й взагалі підняття з національної руїни Холмщини і Підляшся промовить до серця кожної України і України без ріжничі віри, політичних переконов і місії уродження.

Передаємо дім будови Народного Дому в Холмі в руки всього українського громадянства.

Усі українські культурно-освітні Організації за океаном просимо допомогти, взяти участь в акції збірок, Редакції газет і окремих діячів громадян просимо о пропангу збірки на культурно-національне діло на Холмщині, а в перше на будову Народного Дому в Холмі.

Хай стане в як найкращому часі в Холмі Український Народний Дім величавий, живий символ єдності зусиль нашої Нації в боротьбі за свою культуру і національне визволення.

Усі пожертви, збірки просимо висилати до краю на конто Організаційного Комітету на адресу: Земельний Банк Плотечинський, Львів, ул. Палаве 4. 7. На конто: "Фонд Будови Народного Дому в Холмі".

ЗА ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ БУДОВИ НАРОДНОГО ДОМУ В ХОЛМІ:

І. Пастернак, сенатор з Підляшся; Ол. Рончик з Замостя; Б. Козубський, посол; П. Канадів, селянин зі Студяна, пов. Володава; С. Підгірський, посол.

УПРАВА:

Павло Васильчук, посол з округу Холм-Люблин; Волод. Косонючий з Гродислав, Томашівського повіту на Холмщині; Степ. Матківка, посол з округу Біла-Володава і голова учительської спілки Холмщини і Підляшся.

ЧЛЕНИ:

Григорій Нордс, селянин з Покрови, пов. Холм; П. Прокопів, селянин з Струпили; С. Пелех, сел. з с. Галичани.

КОНТР. КОМІСІЯ:

С. Любарський, пос. окр. Грубешів-Краснаста; В. Гуль, сел. з Руських Депутатів, пов. Холм; К. Сошинський, сел. з Чернівці. Холм, Червень 1925 р.

Адреса стала К-ту:

Chelm-Lubelski, ul. Lubelska 80. Pasko, Pawlo Yasyuk.

Адреса для пошти зза кордону: Polyska, Warszawa, ul. Wieleka 6. Sejm. Włodzimierz Kozonicki.

ДЕ Є НАЙГОРЯЧИШЕ?

Найвищу денну температуру змірили досі в таких місцевостях: Долна смерті в Каліфорнії 66°; ступінь Целзія, оа за Варгя (в Альпі) 65°; ступінь Ц., Якобабд (північно-зах. Індія) 62°; ступ. в Холмі (Тріполіс) 68 ступінь Ц. Усі ці місцевості лежать поза тропічною (горячою) смугою.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС "СВОБОДА"

КАМПАНІЯ ЄДНАННЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ
ЗГІДНО З УХВАЛОЮ 10-ОЇ КОНВЕНЦІЇ У. Н. СОЮЗУ
ПРИЙМАЄТЬСЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ
В КВІТНІ, МАЮ І ЧЕРВНІ 1925 Р.
